

เทศน์เช้า วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระ เห็นใหม่ วันพระวันผู้ประเสริฐ เราดูพระข้างนอกกัน เราไม่ได้ดูพระในหัวใจกัน เวลาดูพระไปคูที่วัดนะ ว่าต้องไปหาพระที่วัด ไปทำบุญกับพระจะถึงได้ทำบุญกับพระ

เวลาทางธรรมะ เห็นใหม่ พระอรหันต์ในบ้าน คุณแม่แม่นี้ที่รักษาพระ คุณแม่ของเรานะ เพราะอะไร เพราะพ่อแม่ให้เราเกิดมา เรานั่งกันอยู่ที่นี่มาจากไหน มาจากพ่อแม่ให้กำเนิดมานะ แล้วถ้าพ่อแม่ให้กำเนิดมา พ่อแม่มีบุญคุณไหม พ่อแม่ต้องมีบุญคุณแน่นอน แต่ถ้าพ่อแม่เป็นมิจฉาทิฎฐิละ

คำว่า “มิจฉาทิฎฐิ” คุณศาสนาอื่นนะ คุณลัทธิอื่น เห็นใหม่ พ่อแม่เป็นมิจฉาทิฎฐิ เขาก็เลี้ยงลูกไป ประสามิจฉาทิฎฐิเขานั้นแหละ ถ้าพ่อแม่เป็นสัมมาทิฎฐิ เราจะได้พบพระอีกองค์หนึ่ง คือพุทธะ พุทธโศ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานในหัวใจ

พุทธโชนะ พระของเรานะ เขาไปอินเดียกัน ไปดูสังเวชนียสถานทั้ง ๔ เห็นใหม่ แต่เราไม่ต้องไปดูที่นั่น เราดูผู้รู้ ความรู้สึกของเรา ถ้าดูความรู้สึกเรา แต่ความรู้สึกนี้เป็นความที่ละเอียดอ่อนมาก จนเราเข้าใจความรู้สึกของเราไม่ได้ เราไปเข้าใจแต่อาการความรู้สึกกันทั้งหมด อาการความรู้สึกความคิด เป็นเรื่องของอาการของใจ ไม่ใช่ตัวใจ เราไม่ได้เคยเฝ้าพระพุทธเจ้ากันเลย เราไปเฝ้าแต่อาการของใจ เห็นว่าพระพุทธเจ้าเกิดที่โคนต้นโพธิ์ เราก็ไปกราบต้นโพธิ์กัน โพธิะ โพธิ พุทธะ ผู้รู้ เห็นใหม่ ไปค้าโพธิ์ค้าผู้รู้ เห็นใหม่ ความจริงความรู้สึกเราต่างหาก ความรู้สึกเราเห็นใหม่

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ที่โคนต้นโพธิ์ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โคนต้นโพธิ์เป็นที่ร่มเย็น ร่างกายอาศัยความ ร่มเย็นเท่านั้นเอง แต่ในหัวใจละ ถ้าตรัสรู้ขึ้นมาในหัวใจอันนี้ เห็นใหม่ ผู้รู้อันนี้ ถ้าเราเข้าใจ ถ้าพ่อแม่ เป็นสัมมาทิฎฐิ เราจะได้เข้าไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะ! เพราะพาไปวัดไป

เวลาอย่างนี้ วันนี้วันแรงงาน แรงงานเป็นเรื่องของโลก โลกคิดได้แค่นี้ เรื่องการแรงงาน เพราะวันแรงงาน แรงงานมันทำอะไรล่ะ แรงงานคือประกอบสัมมาอาชีพะ แรงงานทำให้เรามีอยู่มีกิน แรงงานทำให้ประเทศชาติรุ่งเรือง เขาจะบอกเลย สิ่งที่มีการก่อสร้างต่างๆ จิตรกรรมฝาผนังต่างๆ เกิดมาจากแรงงานทั้งนั้น เขามองได้แต่วัตถุไง ถ้าเป็นแรงงานของโลก เห็นไหม นี่แรงงานของโลกเขา แล้วถ้าทางพรรคคอมมิวนิสต์นี่เขาบอกแรงงานสมอง ผู้ที่บริหารต้องได้ผลประโยชน์มากกว่า เห็นไหม แรงงานสมอง

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แรงงานกรรม กรรมมันขับเคลื่อนไป นั่งอยู่นี่กรรมขับเคลื่อนมา แรงงานของกรรม เห็นไหม กรรมดีทำดี ทำดีเป็นสัมมาทิฐิ ทำให้เราเกิดสิ่งที่ดี ทำให้เราเกิดความร่มเย็นเป็นสุขเพราะอะไร? เพราะกลิ่นของศีลหอมทวนลม กลิ่นของคุณงามความดีหอมทวนลมนะ ถ้ากลิ่นของดอกไม้ กลิ่นต่างๆ มันไปตามลม เห็นไหม กลิ่นของศีล กลิ่นของธรรมนะหอมทวนลม สิ่งที่หอมทวนลมมาจากไหนล่ะ ก็กรรมคุณงามความดีของเรานี่ไง ถ้าเราทำคุณงามความดี เห็นไหม เราบอกว่าทำดีไม่เห็นได้ดีเลย

ความดีนี้ทำดีทำไมเพราะอะไร เพราะคนก็ไม่ยอมรับความดีกันหรอก มันต้องใช้เวลาพิสูจน์ เห็นไหม ดาวยไปแล้วเขาจะบอกคนนี้เป็นคนดีไง แต่ตอนอยู่รับไม่ได้ๆ เพราะอะไร ทิฐิมานะของคนไม่เหมือนกัน ทุกคนอยากจะนั่งบนหัวคนอื่น เห็นไหม อยากจะให้คนอื่นยอมรับ แล้วเขายอมรับเราไหมล่ะ เขาไม่ยอมรับเรา แล้วเราทำดีเพื่อใครล่ะ? ทำดีเพื่อเขาหรือ?

ถ้าเราทำดีเพื่อเขา เราทำดีกันไม่ได้นะ แต่ถ้าทำดีเพื่อเรา ทำความดีเพื่อเป็นความดี เห็นไหม เพื่ออะไร เพราะกรรมดี เห็นไหม แรงงานกรรม ถ้ากรรมชั่วล่ะ กรรมชั่ว คิดดูสิ เกิดมาทุกข์จนเจ็บใจ เห็นไหม ดูสิ ในพระไตรปิฎกที่ว่าพระอรหันต์ไม่เคยกินข้าวอัมแม้แต่มื้อเดียว นี่มันแปลกประหลาดมหัศจรรย์นะ ถ้าเราว่าคนเกิดมาไม่เคยรู้สึกคำว่าอัมนี่มันแปลกมาก

แต่เรานี้กินอัม กินเต็มมาตลอดเวลา แต่เราก็ไปเชื่อเรื่องของกิเลสต้นหาความทะยานอยากไป เพราะเราไปเชื่อแรงงานของโลกไง มันเป็นเรื่องอาศัยนะ สิ่งพึ่งพาอาศัยเราต้องใช้อยู่ แต่เราต้องใช้แบบแล้วรู้จักเท่าทันไง

สมมุติ ความจริงโดยสมมุติ คำว่าสมมุติ สมมุติพระก็ต้อง.. เวลาพูดถึงธรรมะนะ ผู้ที่เป็น
มิจนาคิภูจะบอกว่า “ถ้าพูดอย่างนั้นก็นึกเอาสิ ทำเอาสิ” นี่มันวิปัสสนิก ถ้าวิปัสสนิกมันเป็นไปได้
หรือ ถ้าเป็นวิปัสสนิกเรานึกเอา ยิ่งนึกเอามันยิ่งทำให้เราห่างไกลจากธรรมะนะ

แต่ถ้าเป็นอกาลิโก เห็นใหม่ ไม่ใช่กาล ไม่ใช่เวลา เป็นปัจจุัตถัง มันสัมผัสโดยหัวใจ มันสัมผัส
โดยความรู้สึกความจริง ความจริงกับความจำที่ต่างกัน ความจริงกับความนึกที่ต่างกัน ทุกอย่างต่างกัน
หมดเลย ถ้าเป็นความจริงนะ เพราะความจริงมันฝังที่ใจ แต่ถ้าเป็นความนึกคิดนะ ต้องสัญญา ต้องจำใช้
ใหม่?

สิ่งที่ต้องจำ คุณ การศึกษานี้ต้องทบทวน ทางวิชาการต้องแรงงานสมอง ต้องใช้สมอง
ตลอดเวลา เดียวสมองมันฝ่อ แต่ถ้าเป็นอริยสัจมันไม่มีสมอง มันไม่มีอะไรเลย มันอยู่ที่ใจ ใจมันรู้สึก
เอง ใจเป็นความจริงของมัน กระดิกเมื่อไหร่ก็อัตโนมัติตลอดเวลา สิ่งอัตโนมัติเกิดจากที่ไหนล่ะ เห็น
ใหม่ พุทธะอันนี้อยู่ที่หัวใจ แล้วเราจะเฝ้ากันอย่างไรรู้ เห็นใหม่ นี่แรงงานกรรม

เพราะการกระทำนี้มันอวิชา อวิชามันหุ้มห่อพุทธะไว้ อวิชาความไม่รู้มันหุ้มห่อพุทธะไว้
เราถึงไม่เคยเห็นพุทธะของเราเองเลย มันเห็นแรงขับของมาร มารนะ มารในหัวใจ อวิชามารในหัวใจ
มันแรงขับหมดเลย แล้วขับออกไปข้างนอก ขับออกไปความรู้สึก สิ่งต่างๆ นี่เพราะมารมันขับอย่างนี้
มันถึงบอก พ่อแม่ก็ไม่รักเรา พ่อแม่ก็ไปเป็นอย่างนั้น มีปัญหาไปหมดเลยเพราะอะไร เพราะแรงงาน
ของกรรม แรงงานของมาร แรงงานของอวิชา มันขับเคลื่อนออกมา ถ้าเป็นแรงงานธรรม มันจะรู้ซึ่ง
บุญซึ่งคุณนะ มีบุญมีคุณ มีกัตถุญกตเวทินะ ใครให้คุณกับเรา

คุณ เวลาพระสารีบุตร เห็นใหม่ มีทุกตะเจ็ญใจอยากบวชมาก เป็นผู้เฒ่า ไปขอบวชกับใคร ใคร
ก็ไม่บวชให้ เห็นใหม่ เวลาไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถามเลย ประชุมสงฆ์ถามว่า

“ทุกตะเจ็ญใจนี้เคยมีคุณกับใครบ้าง?”

พระสารีบุตรยกมือเลย “เคยมีบุญคุณกับเกล้ากระหม่อมครับ”

“มีบุญคุณเรื่องอะไร?”

“เคยตัดบาตรทัพพีหนึ่ง”

ถ้าเคยตัดบาตรทัพพีหนึ่ง มีบุญคุณอย่างนั้น ถึงให้พระสารีบุตรบวช เป็นอุปัชฌาย์ไป บวชพระผู้เฒ่าองค์นั้น เพราะผู้เฒ่าบวชขององค์นั้นมีความปรารถนาดี มีความจงใจ เห็นไหม บวชแล้วปฏิบัติดีด้วยปฏิบัติดีแล้วถึงที่สุดนะ เวลาพระสารีบุตรไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

“สารีบุตร สัตถวิหาริกของเธอปฏิบัติดีอยู่หรือ?”

“ดีครับ.. ดีครับ..”

ดีจนสิ้นสุด เห็นไหม นี่แรงงานกรรม กรรมดีสร้างดี การทำความดี ความดีส่งเสริมความดี ถ้าใจเป็นความดีนะ ถ้าใจเราเป็นความดี เราจะรู้บุญรู้คุณ รู้สัจจะ รู้ความจริง นี่มันคุณธรรมในศาสนาเรานะ

เราอย่าเอาโลกเป็นใหญ่ ถ้าโลกเป็นใหญ่วัดกันด้วยตัวเลข โลกเป็นใหญ่วัดกันที่หน้าตา โลกเป็นใหญ่วัดกันที่หัวโขน โลกจะขึ้นมา ไปวัดกันตรงนั้น แล้วเราไปเอาตรงนั้นมา กรรมนี้กรรมชั่วกรรมชั่วทำให้เราห่างออกจากธรรมะไปเรื่อยๆ มันจะห่างออกธรรมะไปเพราะอะไร เพราะกรรมชั่วเห็นไหม แรงงานของอวิชา แรงงานของมาร คำว่า “มาร” มารทำลายหมดนะ ทำลายแม้แต่ชีวิตของเราเรา

ชีวิตนี่คืออะไร? นั่งกันอยู่ ชีวิตนี่คืออะไร? ชีวิตนี้

เราก็เชื่อเกิดมาก็มีพ่อแม่ เป็นวัตถุทั้งหมดนะ ชีวิตนี่คือความรู้สึก ความรู้สึกคือใจของเรา เห็นไหม พ่อแม่ก็ต้องตายไป ถ้าพ่อแม่ทำบุญกุศล เราเปิดตาของพ่อของแม่ เลี้ยงดูพ่อแม่ เห็นไหม พ่อแม่มีความสุข พ่อแม่นี้จะมีความสุข สุขมากถ้าลูกเรานี้เป็นคนดี แค่ลูกเราเป็นคนดี ลูกเราอยู่ในสังคมที่นี้พ่อแม่พอใจมาก พ่อแม่ไม่ต้องการให้ลูกมากมายขนาดนั้นหรอก

แต่เนี่ยเหมือนกัน ถ้าจิตพ่อแม่เป็นคนดี เห็นไหม สิ่งที่เกิดไป พ่อแม่ก็ต้องตายไป เราก็ต้องตายไปทุกคนก็ต้องตายไป สิ่งที่ตายไปมันก็เวียนตายเวียนเกิดไปอย่างนั้น แล้วแรงงานกรรมมันก็หมุนไป

เห็นไหม เพราะ! เพราะศาสนาสอนเรื่องชีวิตนะ ศาสนาต้องตอบสนองความรู้สึกของจิตทั้งหมด จิตนี้มาจากไหน เคลื่อนไปไหน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุปเพนิวาसानุสติญาณ ปฐมยาม เห็นไหม กว่าจะมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชาติที่แล้วเป็นพระเวสสันดร เป็นต่างๆ ย้อนกลับไปไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าไม่มีการกระทำถึงที่สุด เห็นไหม จตุปปาตญาณ จะต้องเกิดต้องตายตลอดเพราะแรงขั้มันมี แรงของกรรม กรรมดีก็มีส่วนปกครองของอวิชา แรงของบาปก็อยู่ในปกครองของอวิชา อยู่ในปกครองของมารทั้งหมด ในเมื่อยังเวียนอยู่ในวัฏฏะ มันต้องมีแรงขั้มันเคลื่อนของมารไปทั้งหมด เห็นไหม กรรมดีกรรมชั่ว

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ล่วงพันตั้งแต่เด็กๆ ดีเห็นไหม ดีดีๆ ดีดีนี่แก้ยากกว่าดีชั่วอีก ถ้าดีดีเพราะความดีไปกอดไว้ กอดความดีไว้แล้วใครผิดเพี้ยนจากความดีของเรา โกรธมากๆ ความดีของเรา เห็นไหม ว่าเราเป็นความดี ความดีบนความถูกต้องไหม?

เพราะ! เพราะมรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียดไง ความดีของเด็กให้มันเล่นสบายของมัน มันพอใจมากนะ แต่พ่อแม่ปล่อยไม่ได้ พ่อแม่ต้องให้ลูกมีการศึกษา พ่อแม่ต้องบังคับ เห็นไหม แล้วความดีของพ่อแม่กับความดีของเด็กมันก็ขัดแย้งกันแล้ว พอมันขัดแย้งกัน แล้วความดีความถูกต้อง เห็นไหม มรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด ความดีของเรามันละเอียดเข้าไป

นี่ปัญญาเหมือนกัน ละเอียดเข้าไปเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป จนถึงที่สุดบุพเพนิวาसानุสติญาณก็ไม่ใช่ จตุปปาตญาณก็เป็นผลของวัฏฏะ มันเป็นแรงขั้มันของพุทธโธ แรงขั้มันของพุทธะ แรงขั้มันของพระผู้ประเสริฐในหัวใจ แรงขั้มันมันมีอยู่ เพราะมันอยู่ใต้การปกครองของมาร เห็นไหม อาสวัคชญาณญาณสุดท้ายขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา

จิต กระบวนการของจิต จิตนี้เกิดมาจากไหน จิตนี้เกิดมา สิ่งที่สะสมมาจนเราเป็นผู้ที่ใฝ่ในธรรม ใฝ่ในธรรมนะ ในธรรมะ ธรรม ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็น

นามธรรม เป็นนามธรรมนะ มันเป็นความรู้สึก เป็นนามธรรม แต่สิ่งที่ศึกษาแล้วเอาเป็นรูปธรรมก็ไปยึดกันไว้ยึดไว้..ผิดหมด!

เราจะเข้าบ้านของเรา เรากางแปลนตลอดไป เราหาทางเข้าบ้านเราไม่เจอเลย นี่แปลนอยู่อย่างนั้น แต่ตัวบ้านอยู่ที่ไหน?

นี่ตัวใจก็เหมือนกัน ถ้าเรายึดธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มรรคเป็นอย่างนั้น มรรคเป็นอย่างนี้ สัมมาอาชีวะเราก็ประกอบอาชีพชอบ อาชีพภายนะ อาชีพของปาก อาชีพของใจนะ สัมมาอาชีวะนะ คิดผิดคิดถูกนะ ถ้าคิดในแง่บวก เห็นไหม คิดในทางที่ดีมีความสุข นี่สัมมาอาชีวะ คิดในสิ่งที่เจ็บปวดแสบร้อนนั้นนะมิจฉาอาชีวะ เพราะจิตกินความรู้สึกไป จิตสัมผัสกับความรู้สึกแล้วเจ็บปวดกับความรู้สึกเรา นี่มันมิจฉาอาชีวะ เห็นไหม เราก็บอกนี่สัมมาอาชีวะ เราเลี้ยงชีพชอบ

ไอนี้มันมรรคหยาบๆ มันมรรคหาอยู่หากิน มรรคของคฤหัสถ์เขา มรรคของภิกษุ เห็นไหม มรรคของอริยบุคคล มรรคต่างๆ นี่มันจะละเอียดเข้าไป ปัญญาอย่างนี้ต่างหาก มรรคญาณอย่างนี้มันจะเข้าไปชำระกิเลส ชำระให้ใจนี้บริสุทธิ์

ถ้าเราเกิดมาแล้วเรามีความสนใจ เรามีการศึกษา มีการศึกษานะ ศึกษาๆ เรื่องของเรา ศึกษาทวนกระแสเข้ามา ไม่ศึกษาเป็นแรงงานของโลก เราศึกษาเรื่องแรงงานของกรรม กรรมมันขับเรามาขนาดนี้ แล้วเราอยู่ในท่ามกลางศาสนาเจริญรุ่งเรืองขนาดนี้นะ เวลาเรามองไปศาสนารุ่งเรือง เราก็มองไปที่พระสิ เห็นไหม ฝ่ายหนึ่งฝ่ายปฏิบัติก็ฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายที่ไม่เอาไหนก็ฝ่ายหนึ่ง นั่นรุ่งเรืองหรือ?

ไอรุ่งเรืองอย่างนั้นปั๊ ปอกคิอย่างนี้ปั๊นี่ก็เลสพาคิด พอกิเลสพาคิด เราก็ไม่อยากจะกระทำ เราไม่เชื่อมั่นไง แต่ถ้าธรรมพาคิดนะ นั่นมันเรื่องของเขา เห็นไหม คูตี คูร่างกายคนตี เพ้าก็เอาไว้เดิน มือก็เอาไว้ทำงาน หัวก็เอาสมองไว้คิด เห็นไหม นี่มันต่างๆ กัน

นี่ก็เหมือนกัน สังคม คนชั้นต่ำ คนชั้นกลาง คนชั้นปกครอง เห็นไหม นั่นเป็นสังคม มันขับเคลื่อนไปสังคม มนุษย์ก็เหมือนกัน สังคมก็เหมือนกัน ความคิดของเราเหมือนกัน แล้วเราจะไปเอา

เท่ามาคิดต่างสมองเป็นไปได้อื่นใหม่ ถ้ามันเป็นไปไม่ได้ก็เรื่องของเขาสี กรรมของเขา เรื่องของเขา เราจะเอาสิ่งที่ดี เพราะศาสนายังมีสิ่งที่ดีอยู่

นี่ศาสนาเจริญตรงนี้ เจริญตรงที่เรารู้จักคิด รู้จักแยกแยะ รู้จักหาช่องทางออกใจ ไม่ใช่ไปเอาเรื่องของคนอื่นมาเหยียบย่ำตัวเอง เอาเรื่องของคนอื่นมาปิดกั้นตัวเอง ไม่ใช่ให้ตัวเองมีทางออกหมดเลย เห็นไหม เอาปัญญาของเราแยกออก ขวากหนามนี้ปิดออกๆ เพื่อให้ปัญญาเราก้าวเดินไป ก้าวเดินเข้ามาในหัวใจ ก้าวเดินเข้ามาในความรู้สึกของเรา ก้าวเดินเข้ามา นี่เข้าไปหาพระประเสริฐในหัวใจ

เราเกิดมาเราเคารพพ่อเคารพแม่ อันนี้เป็นพระอรหันต์ในบ้าน พระอรหันต์ของเราไง ถ้าพระอรหันต์ของเราอยู่ในหัวใจของเรา เราเป็นคนสร้างพระอรหันต์ของเราละ ศาสนาประกาศที่นี้เลยประกาศที่กลางหัวใจ แล้วถ้าประกาศกลางหัวใจขึ้นมาละ...

สมัยองค์หลวงปู่มั่น สมัยครูบาอาจารย์เรานี้ ประพฤติปฏิบัติจะไปถามใคร คำรามี่ทั้งนั้นเลย หลวงปู่มั่นปริกษาครูบาอาจารย์ของหลวงปู่มั่นคือเจ้าคุณอุบาลี เพราะเจ้าคุณฯ ชำนาญในปริยัติมาก จะปริกษา จะทดสอบ จะปริกษา จะทดสอบกันมาตลอด เห็นไหม นี่ไม่มีคนชี้หน้า ปริกษาทดสอบจนหาทางถูกได้ แล้วของเรานี้มีครูมีอาจารย์ ทำไมเราไม่ปริกษา ทำไมเราไม่ทดสอบ ทำไมเราไม่เอาหัวใจเทียบเคียง ทำไมเราไม่กระทำ แล้วว่าศาสนาเจริญที่ไหน มันเจริญในคู่พระไตรปิฎกหรือ เจริญในทฤษฎีหรือ แล้วเจริญเพราะสุขหรือ ความรู้สึกอันนี้ต่างหากเป็นศาสนาเจริญ

นี่พุทธะในหัวใจ พระอรหันต์กลางหัวใจของเรานี้คั่นให้เจอ ทุกคนมีสิทธิ ทุกคนมีจิต ทุกคนมีความรู้สึก ถ้าเราเชื่อมั่น เราเชื่อของเรา การกระทำของเราจะเป็นสัมมาทิฎฐิ คือความถูกต้อง ถ้าเราไม่เชื่อมั่นโลเล คนโลเลดูทำงานสักแต่จะทำ เห็นไหม เป็นมรรคใหม่? งานทางโลกยังใช้ไม่ได้เลย แล้วงานปฏิบัติจะใช้ได้อย่างไร

นี่คือศรัทธาความจริงของเรา เราเชื่อมั่นของเราแล้วทำของเรา นี่ศาสนาเจริญตรงนี้ เจริญตรงถึงแวดล้อมมันเจริญให้เราสมควรแก่ธรรม เจริญในหัวใจเราที่มันชอบ มันอยาก มันปรารถนาจะกระทำ นี่ศาสนาเจริญ แล้วถ้าใจเราถึงที่สุดเข้าถึงธรรม นั่นนะศาสนาแท้ๆ อยู่ที่นี่ เอวัง